

SİVAS'TA TÜRKÜLÜ HALK OYUNLARI*

Dr. Doğan KAYA

Türkölü halaylar, genellikle herhangi bir çalgı olmadan bir yandan söylenen ve bir yanda da oynanan halaylardır. Ancak günümüzde çalgı temin edilmişse çalgı ile de oynanabilmektedir. Bunların sayısı tahminimize göre 1000'den fazladır. 1285 köye sahip olan Sivas'ta o kadar çok türkölü ve oyun vardır ki bunların üzerinde her ilçede ayrı ayrı derlenme yapmak gerekmektedir. Çalışmada görüntü tespiti ve ezgilerin notaya alınması kesinlikle ihmal edilmemelidir. Şunu esefle söyleyelim ki her geçen gün bu oyunlar artık terk edilmekte, bilenler de birer birer vefat etmektedirler. Biz burada türkölü oyunların sadece 113'üne yer vereceğiz.

Türkölü halaylar, gruplar halinde oynanır. Oyuncular iki grup oluşturur. Ya karşı karşıya dururlar ya da baştan yarıya kadar olanlar bir grup, yarıdan sonrası ise diğer bir grup olur. İlk grup türkölü metninin bir dizesini okur, diğer grup tekrarlar. Bir yandan da ezginin yapısına göre figürler oluşturularak el ve kollar hareket ettirilir. Çoğu iki bölümdür. Önce yavaş bölüm oynanır, sonra hızlı bölüme geçilir.

Türkölü oyunlar daha ziyade halay kültürünün olduğu olan yerlerde icra edilen bir gelenektir. Türkölü metinleri akıcı, kolay ezberlemesi kolay metinlerden oluşur. Zurna, davul ve saz, imkânının olmadığı ortamlarda insanların oyun ihtiyacını türkölü söyleyerek yerine getirdiği kanaatini taşıyoruz. Son 50-60 yıl içerisinde çalgı imkânının artması, elektronik cihazların sağladığı kolaylıklar dolayısıyla "deme-döndürme" icrası oldukça gerilemiş, hatta yok olmaya yüz tutmuştur.

Bu bakımdan bugün çalgı eşliğinde oynanan Sivas Halayı, Madımak, Sarıkız, Süpürgesi Yoncadan, Tamzara, Temür Ağa gibi oyunların da içerisinde metinler bulunmaktadır. Ancak bu oyunlar kısmen üzerinde çalıştığımız konunun dışında olduğu için oyunların üzerinde durulmamıştır.

Sivas'ta türkölü söyleyerek oynanan oyunlarda söylenen türkölüler Sivas'ta "alıp söyleme" veya "alıp verme" terimi ile karşılanır. Bu terim Anadolu'nun muhtelif yerlerinde "deme-çevirme" (Van, Erzurum, Kars), "deme-döndürme" (Bitlis-Ahlat)¹, Canimen (Ankara -Kalecik, Alevi köyleri)² sözleri ile de karşılanır.

"Alıp söylemeli" oyunlar oynanırken iki grup oluşturulur. Birinci grup türkölünün ezgili olarak ilk dizesini söyleyerek okumaya başlar. Karşı grup türkölünün ilk dizesinin sonundan başlayarak daha karşı grubun sözleri bitmeden dizeyi tekrar nağmelendirir. İlk grup bilerek dizeleri terennüm ederken son hecelerini bilerek uzatır.

Kutay Öztürk'ün 2019 yılında hazırladığı yüksek lisans tezinde Şarkışla'da alıp-söyleme geleneği ile ilgili tespitlerini şöyle ifade eder:

*"Halayı idare eden kadın, yörenin türkölülerini ezgi ve söz olarak iyi bilenlerden biri olur. Bu arada, çalgı olmadığından dolayı bazen def ile bazen de bakır tepsilerle ritim tutularak halay çekenlere destek verenler bulunur. Ritim tutanlar aynı zamanda halayın sözlerine de eşlik ederler. Halayın diğer bireyleri, halayda söylenen türkölülerin sözlerini bilmeseler bile kulakları hep halay başında olur. Halay başı bir mısra veya bir beyit söyler, halayın diğer bireyleri aynı sözleri halay başının ağzından alarak tekrar ederler. Burada hem halay başı hem de halaydakiler türkölü söylemedikleri bölümlerde dinlenmiş olurlar. Böylece halay çekerken türkölü söylemeyi kolay hale getirmiş olurlardı. Burada ya halay başı söyler ya da halayın (10 kişilik bir ekip ve git gide artabilir) yarısı söyler bir beyiti, söyleyen taraf durur karşı taraf aynı beyiti tekrar eder ve böyle sürer."*³

* 25 Ekim 2021, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, "Sivas Halk Dansları (Oyunları) Çalıştayı".nda sunulmuştur.

¹ Melih Duygulu, *Türk Halk Müziği Sözlüğü*, Pan Yayıncılık, İstanbul, 2014, s. 138.

² Hüseyin Koçak, *Türk Halk Müziği Terminolojisi*, İzmir, 2003 (Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Bilimler Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi).

³ Öztürk, Kutay, *Şarkışla Yöresi Kadın Ağızı Türkölü Yakma ve Söyleme Gelenekleri*, Ankara, 2019, (Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik ve Sahne Sanatları Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi).

Bu çalışmada Sivas'ın köylerinde icra edilen toplam 113 türkü incelenmiş olup adları şöyledir:

Ağ Keçi Geliyor,
Ağam Gel Paşam Gel,
Ağca Dudum Yâr Yâr,
Ah Kekül Kara Kekül,
Alıç Uzanır Gider,
Allı Guguk Durnalar,
Aman Gül Yâr Aman,
Araz Araz Han Araz,
Arpalar Orak Oldu,
Askerler Talim İder,
Bas Bir Yana Bir yana,
Bico,
Bir Dal Bir Dala Değmiş,
Bu Derenin Uzunlu,
Çay Aşağı,
Çemberim,
Çit Minderin Göbeği,
Çoban Halayı,
Çoban,
Dam Üstünde Çul serer,
Darala Güzel Oyna,
Derede Gürgen Meşe,
Derili,
Di Leyli Leyla,
Dilaylam Güzeller,
Dudum Dudum Duduç Yâr,
Dürdanem,
Eğil Kavağım Eğil,
Ellik,
Erzurum Ovaları Deloy Kurban,
Erzurum Ovaları,
Ev süpürür inceden,
Evlüğe Gide Gide,
Giderim Böylesine,
Gülizar,
Gülüm Gülüm,
Gülüm Yâr,
Güzeller,
Halıyım Yâr Halayım,
Hamamın İçinde Nar Yenilir mi,
Haşerisin Haşeri,
Hele de Meryem'im,
Her Baçada Bir Çardak,
Hey Güzeller Güzeller,
Hey Lazlara Lazlara,
Hop Şinanay Ney,
Horon,
Irmağı Yel Alıyor,
İki Lüleli Yâr,
İleyenin Kalayı,
İlvanım,
İnce Elek Daldadır,

Kalburda Dut Kurusu,
Kaldır Kırat Dört Ayağın Nallıyım,
Kandili,
Kar Yağar Bardan Bardan,
Kara Tavuk Kaçıyor,
Karamuk Dalın Eğmiş,
Kavak Uzanır Gider,
Kavaktaki Kargalar,
Kayalar Gölgelendi,
Kayaların Yılanı,
Kaymakamın Kızları,
Kaynana,
Kaynatamın sakalı,
Kayseri'den Uçan Kuşlar,
Kekliği Bıçakladım,
Kelkit'in Yolu,
Kemer Ağır Kalkmıyor,
Kemerim,
Kız Ağca Kılığa Bak,
Kız Ağca,
Kız Mavilim Mavilim,
Kilitli Kapının Dilber Gelini,
Kiremit Bacaları ,
Koçları Vurdum Dereye,
Kolundaki Göğ Boncuk,
Kuşburnular Oldu mu,
Kuşburnunun Alından,
Kuşburnuyu Budarlar,
Lalililam,
Lirilli,
Loy Loy Kavak Uzanır Gider,
Mamaley,
Mavili,
Merdiven Badal Badal,
Nenni Nenni,
Oy Gelin Gelin,
Öte geçe geçeyim,
Pınar Ayağına Kazlar mı Geldi,
Portakal Dilim Dilim,
Sallan Gel,
Sallan Yâr,
Sandığım,
Seherin Mezerliği,
Sin sin ,
Su Gelir Ağ Taşlardan,
Şu Dere Pullu Dere,
Tastı Attım Tarlaya,
Taşa Çaldım Yoğurdu,
Taşa Çaldım Yoğurdu,
Ters Hoplatma,
Testi Koydum Pınara,
Tren Geliyor Tren,
Turnalar,

Tuy Aman,
Uy Amman Yâr Amman,
Uy Uy Dudum,
Ülkerler Teraziler,
Yâr Yâr,
Yârin Elinde Kaval,
Yaylalar,
Yüksek Minareden Attım Ben Bir Taş

Sivas'ta *alıp söyleme / alıp verme* türküleri yapı olarak farklılıklar göstermektedir. Bunlarda birim olarak beyit, dörtlük, beşlik olarak karşımıza çıkmaktadır.

I. Beyitler üzerine kurulu türküler

11 heceli beyitler halinde söylenen türküler. Her dizede, deme döndürme yapılıır.

Kilitli Kapının Dilber Gelini:

Pınar Ayağına Kazlar mı Geldi:

Kaldır Kırat Dört Ayağın Nallıyım: 11 heceli beyitler halinde. Dizelerin döndürmesinde kafiyeden önce kullanılan sözlerde değişiklik yapılıır.

*“Kaldır kırat dört ayağın nallayım / Canım kırat dört ayağın nallayım
Nallayım da yâre haber yollayım/ Nallıyım da dosta karşı yollayım*

*Kıratın ayağı sin sin siniler / Doratın ayağı sin sin siniler
Ayağına değen taşlar iniler / Tırnağına değen taşlar iniler”*

II. Birimi dörtlük olan türküler

A. 7 heceli manilerden oluşan türküler

Arpalar Orak Oldu,
Çay Aşağı,
Çemberim,
Evlüğe Gide Gide,
Hey Lazlara Lazlara,
Horon,
Kalburda Dut Kurusu,
Karamuk Dalın Eğmiş,
Kayalar Gölgelendi,
Kaymakamın Kızları,
Kolundaki Göğ Boncuk,
Merdiven Badal Badal,
Öte geçe geçeyim,
Portakal Dilim Dilim,
Sandığım,
Şu Dere Pullu Dere,
Ters Hoplatma,
Tren Geliyor Tren,
Ülkerler Teraziler,

1. Birimi mani olup her dizenin **başına** nida getirilerek söylenen türküler

Hop Şinanay Ney: Her dizenin başında: *“Hop Şinanay Ney”* denilir. Diğerleri de şöyledir:

Giderim Böylesine:	<i>"uy amman yâr amman"</i>
Kavak Uzanır Gider:	<i>"loy loy"</i>
Kavaktaki Kargalar:	<i>"amman"</i> , dizenin tekrarında / döndürülmesinde <i>"Canım"</i>
Kız Ağca Kılığa Bak:	<i>"kız ağca"</i> , dizenin tekrarında / döndürülmesinde <i>"Ah canım"</i>
Lalililam:	<i>"lalililam"</i>
Loy Loy Kavak Uzanır Gider:	<i>"loy loy loy loy"</i>
Sin sin:	<i>"nay da kızım ninay da"</i>
Uy Amman Yâr Amman:	<i>"uy amman yâr amman"</i>
Uy Uy Dudum:	<i>"uy uy dudum"</i>
Yâr Yâr:	<i>"yâr yâr"</i>

2. Birimi mani olup her dizenin **başına** ve **sonuna** nida getirilerek söylenen türküler

Ağam Gel Paşam Gel: Her dizenin başında; *"Ağam gel paşam gel"*, sonunda: *"da di gel gel"*
Kız Ağca: Her dizenin başında; *"Kız ağca"* dizenin sonunda; *"ah canım of"*.

3. Birimi mani olup her dizenin **sonuna** nida getirilerek söylenen türküler

Alıç Uzanır Gider:	Her dizenin sonunda <i>"nazlı yâr nazlı yâr"</i>
Aman Gül Yâr Aman:	<i>"aman gül yârim aman"</i>
Çit Minderin Göbeği:	<i>"dileyli Leyla dileyli can"</i>
Çoban:	<i>"leylim çoban canım çoban"</i>
Darala Güzel Oyna:	<i>"hopla kuzum nay nay darala güzel oynad"</i>
Derede Gürgen Meşe:	<i>"ha gülüm oğlan"</i>
Di Leyli Leyla:	<i>"dileyli leyla dileyli can"</i>
Dilaylam Güzeller:	<i>"dilaylam güzeller"</i>
Dudum Dudum Dudaç Yâr:	<i>"dudum dudum dudaç yar"</i>
Erzurum Ovaları Deloy Kurban:	<i>"delloy kurban delloy can"</i>
Gülüm Gülüm:	<i>"gülüm gülüm"</i>
Gülüm Yâr:	<i>"gülüm yâr"</i>
Hey Güzeller Güzeller:	<i>"güzeller"</i>
İlvanlım:	<i>"ilvanlım ilvanlım"</i>
Kar Yağar Bardan Bardan:	<i>"kızlar"</i>
Kekliği Bıçakladım:	<i>"karanfilli yâr nazlı yâr"</i>
Kız Mavilim Mavilim:	<i>"kız mavilim mavilim"</i>
Kiremit Bacaları:	<i>"canım"</i>
Kuşburnunun Alından:	<i>"gülüm gülüm"</i>
Lirilli:	<i>"lirilli"</i>
Mamaley:	<i>"mamaley"</i>
Nenni Nenni:	<i>"nenni nenni"</i>
Sallan Gel:	<i>"sallan yâr sallan yâr"</i>
Sallan Yâr:	<i>"sallan yâr yâr sallan yâr"</i>
Tastı Attım Tarlaya:	<i>"uy amman yâr amman"</i>
Taşa Çaldım Yoğurdu:	<i>"gelin ağzını yiyim eller gözünü yiyim"</i>
Tuy Aman:	<i>"tuy aman"</i>
Yaylalar:	<i>"yaylalar yaylalar"</i>

4. Birimi mani olup 2. ve 4. dizelerden sonra nida getirilerek söylenen türküler

Oy Gelin Gelin: *"oy gelin gelin evde mi yârim"*

5. Birimi mani olup her dizenin **sonuna** nida getirilen, tekrarında ise nida sözünde **değişiklik** yapılan türküler

Dürdanem: Her dizenin sonunda *"dür danem"*, tekrarında; *"bir danem"*

Haşerisin Haşeri: Her dizenin sonunda "haşerisin haşeri", tekrarında; "seni domuzun kızı"

6. Birimi mani olup her dizenin **sonuna** nida getirilen, **Mani sonunda** iki dizelik nakarat söylenen türküler

Güzeller: Her dizenin sonunda "güzeller", Mani sonunda; "Hey güzeller güzeller güzeller / Gülü daldan güzeller güzeller"

7. Birimi mani olup her **dizenin sonunda iki dizeli nakarat** söylenen türküler

Kandili: "Kandili yar kandili / Salla çavuş mendili"
Kuşburnuyu Budarlar: "De dön dön dön beriye / Dolan da gel pencereye"
Allı Guguk Durnalar: "Allı guguk turnalar / Telli guguk turnalar"
Araz Araz Han Araz: "De çubuk da sensin el benim / Ağam da sensin el benim"
Bas Bir Yana Bir yana: "Bas bir yana bir yana / Dön o yana bu yana"
Derili: "Derilli hop derili / Hopla kuzum derili"
Erzurum Ovaları: "Seksen örük doksan örük / Ör bir yana bir yana"
Ev süpürür inceden: "Esmer nenni neni / Yâr yosmam yandım amanın"
Halıylım Yâr Halaylım: "Halaylım yar halaylım / Maşrapası kalaylım"
İleyenin Kalayı: "Hop lidaylar lidaylar lidaylar / Liday liday lidaylar"
Kemerim: "Kız kemerim kemerim / Aynalıdır kemerim"

8. Her **dizenin sonunda** nida sözü, **mani sonunda üç dizelik** nakarat olan türküler.

Gülizar: Her **dizenin sonunda** "Gülizar". **Mani sonunda;** "Ey Gülizar Gülizar Gülizar / Perçeminden bir tel ver Gülizar / O da olsun bergüzar Gülizar"

9. Birimi mani olup her **ikinci dizelerden sonra** beş dizelik nakarat olan türküler

Hah Ha Ha Ha Un Ele: İkinci dizelerden sonra beş dizelik nakarat "Hah ha ha ha un ele / Hah ha ha ha dön ele ha / Hah ha ha ha güzele/ Hah ha ha ha yavruya / Hah ha ha ha fidana ah"

10. Her maninin sonunda iki dize getirilerek söylenen türküler

Kayaların Yılanı: "Güle naz bülbüle naz / Kalem al derdimi yaz"
Kaynana: "Hey kaynana kaynana / Eridim yana yana"
Kayseri'den Uçan Kuşlar: "Oyna canım döne döne / Ben kul oldum yana yana"

11. Her maninin sonunda üç dize getirilerek söylenen türküler

Hele de Meryem'im: "Hele de hele Meryem'im / Uzun boya hayranım / Çatık kaşa kurbanım"
Koçları Vurdum Dereye: "Urum kızları var vara ha / Yangın düştü şalvara ha / O benekli şalvara ha"

12. Her maninin sonuna dört dize getirilerek söylenen türküler

Kuşburnular Oldu mu: "Nay nay nay da nay / Nay da güzel nay da nay / Nay nay nay da nay / Nay da canım nay da nay"

Su Gelir Ağ Taşlardan: "Ağam da yâr nenni de nenni / Yatsam yârin dizine / Uysam yârin dizine / Der m'ola nenni de nenni"

13. 1. ve 3. dizenin sonu ile 2. ve 4. dizenin sonuna farklı nidalar getirilerek söylenen türküler

Ağca Dudum Yâr Yâr: 1. ve 3. dizenin sonuna "ağca dudum vay vay", 2. ve 4. dizenin sonuna "ince gülüm yâr yâr"

Dam Üstünde Çul serer: 1. ve 3. dizenin sonuna "Loylu da yâr leyli de yâr loy loy loy", 2. ve 4. dizenin sonuna "Haleyli nenni de gınalım nenni de / Belalim nenni de nenni"

Bu Derenin Uzunlu: 1. ve 3. dizenin sonuna "çingılı mingili çay gelir", 2. ve 4. dizenin sonuna "öyle de bildim yâr gelir"

Kara Tavuk Kaçıyor: 1. ve 3. dizenin sonuna "oy kara biberim", 2. ve 4. dizenin sonuna "vay kara biberim"

14. Her maninin sonunda nakarat olarak yine bir mani getirilerek söylenen türküler

Ah Kekül Kara Kekül,

Bico,

Ellik,

Kaynatamın sakalı,

Taşa Çaldım Yoğurdu,

Turnalar.

15. Dizenin tekrarında kafiyeli sözler hariç diğer sözlerinde değişiklik yapılır.

Askerler Talim İder:

I. Grup

"Askerler talim eder
Başçavuş önden gider
Asker alman yârimi
Size intizar eder

II. Grup

Uşaklar oyun oynar
Yazıcı önden gider
Çöle salman oğlanı
Vallaha karış eder"

Eğil Kavağım Eğil:

"Eğil kavağım eğil
Kavağın dibi çenil
Evlenmedik oğlana
Ne meyil ver ne sevil

Eğil söğüdüm eğil
Dört yanı dolu çenil
Sınanmadık yiğide
Âşık olmalı değil"

Her Baçada Bir Çardak:

"Her bacada bir çardak
Yâri kime çağırdak
Biz çağırsak ayıptır
Hizmetkâra çağırdak

Bacalar dolu çardak
Dostu kime söyledek
Bize göre günahdır
Azaplara söyledek"

Irmağı Yel Alıyor:

"Irmağı yel alıyor
Yeli bülbül alıyor
Ben durmam elinizden
Beni bir yâr alıyor

Deryayı yel alıyor
Yeli kuşlar alıyor
Giderim köyünüzden
Şöyle bir dost alıyor"

İki Lüleli Yâr:

"İki lüleli pınar
Her gelen ona konar
Bugün yâri görmedim
Yüreğim ona yanar

Çifte lüleli pınar
Güzeller ona konar
Yâri görmedim bugün
İçerim ona yanar"

İnce Elek Daldadır:

"İnce elek daldadır
Ana gözüm yoldadır
Verdiler aldım amma
Yine gözüm ondadır

Yoğun elek daldadır
Sevdalarım yâdedir
İstedim aldım amma
Sevdalarım yâdedir"

Kemer Ağır Kalkmıyor:

"Kemer ağır kalkmıyor
Yâr yüzüme bakmıyor
Dün gelmiş bugün gider
Hiç Allah'tan korkmuyor

Altun ağır kalkmıyor
Hiç bu yana dönmüyor
Gelmiş de geri gider
Ellerden utanmıyor"

Seherin Mezerliği:

"Seherin mezerliği
Al giymiş üzerliği
Padişah oğlunda yok
Yârimin güzelliği

Tokat'ın mezerliği
Yanında yağmurluğu
Mülayim oğlunda yok
Oğlanın yosmalığı"

Testi Koydum Pınara:

"Testi koydum pınara

İbrık koydum pınara

Getir bakın dolmuş mu Varın bakın dolmuş mu
Yâre yüzük yaptırdım Kolbağları yaptırdım
Parmagina olmuş mu Kollarına olmuş mu”

Bir Dal Bir Dala Değmiş: Mani sonunda; “Lidalı yâr lidalı / Yâr lidalı lidalı / Üç ay oldu gideli. / Üç yıl oldu gideli” denilir.

*Bir dal bir dala değmiş Dallar dallara değmiş
Meşeler boynun eğmiş Ağaçlar boynun eğmiş
Ver yârim mendilini Del’oğlan yağlığını
Yârin elleri değmiş Kokusu burada kalmış*

Mavili: Dizelerin sonuna “kız mavili mavili” denilir.

*“Ay doğdu batmadı mı Doğdu da batmadı
Acep yâr yatmadı mı Nazlı yâr yatmadı mı
Seni yaradan Allah Seni yaradan Mevlâ’m
Beni yaratmadı mı Beni yaratmadı mı*

Yârin Elinde Kaval: Dizelerin sonunda; Hey “Ne var ne var / Yâr ne var ne var / Ekini bastı davar” denilir.

*“Yârin elinde kaval Elinde sarı kaval
Önünde sürü davar Yârin önünde davar
Yârim koyun susamış Oğlan davar susamış
İn de derede suvar Götür ırmakta suvar”*

II. Birimi dörtlük olan türküler

A. 8 heceli manilerden oluşan türküler

Kelkit Yolu: 3+2 dizeli yedekli türkü. 4. ve 5. dizelerde “Aşalım dağlar aşalım / Hanım bayramlaşalım”

B. 11 Heceli türküler:

1. 11 heceli, 2 veya 3 dizelik. Olan türküler.

Ağ Keçi Geliyor: Dizelerin ikinci durağının başına “Yâr yâr” getirilir ve tekrarlanır.

*“Ağ keçi geliyor oğlağın ister
Yâr yâr oğlağın ister
Kadir Mevlâ’m bana bir oğlan göster
Yâr yâr bir oğlan göster”*

2. 11 heceli 3+2 dizeli yedekli türkü.

Çoban Halayı:

*Çoban da oturmuş taşın üstüne
Saçını taramış kaşın üstüne
Aman çoban emmi bunun aslı ne
Çobanım çobanım bitli çobanım
Arkası soyak soyak itli çobanım*

Hamamın İçinde Nar Yenilir mi:

*“Hamamın içinde nar yenilir mi
Her olur olmaza yar denilir mi
Koyununa girmeden sır denilir mi
Olur mu olur mu böyle olur mu
Emmim kızı Meryem benim olur mu”*

D. 11 heceli koşma tipinde türküler:

Yüksek Minareden Attım Ben Bir Taş:

Sivas’ta türkölü halk oyunlarında söylenen nidalar anlamlı ya da anlamsız sözlerden oluşur. Nidalar oyunun ritmine zenginlik, ahenk ve akıcılık kazandırır. Sözler ile müzik arasında son derece uyum vardır. Elimizdeki türkülerde oyunun icrası sırasında söylenen nidaların başlıcası şunlardır:

ağam da yâr nenni de nenni

ağam gel paşam gel,
ağca dudum vay vay
ah canı m of .
allı guguk turnalar / telli guguk turnalar
aman gül yârim aman
bas bir yana bir yana / dön o yana bu yana
bir danem
canım
çingılı mıngılı çay gelir
da di gel gel
de çubuk da sensin el benim / ağam da sensin el benim
de dön dön dön beriye / dolan da gel pencereye
delloy kurban delloy can
derilli hop derili / hopla kuzum derili
dilaylam güzeller
dileyli leyla dileyli can
dileyli leyla dileyli can
dudum dudum duduç yar
dür danem
esmer nenni neni / yâr yosmam yandım amanın
gelin ağzını yiyim eller gözünü yiyim
güle naz bülbüle naz / kalem al derdimi yaz
gülizar
gülüm gülüm
gülüm yâr
güzeller
ha gülüm oğlan
hah ha ha ha un ele
halayım yar halayım / maşrapası kalayım
haleylim nenni de gınalım nenni de
haşerisin haşeri
hele de hele meryem'im
hey kaynana kaynana / eridim yana yana
hop lidaylar lidaylar lidaylar / liday liday lidaylar
hopla kuzum nay nay darala güzel oyna
ilvanlım ilvanlım
kandili yar kandili / salla çavuş mendili
karanfilli yâr nazlı yâr
kız ağca
kız kemerim kemerim / aynalıdır kemerim
kız mavilim mavilim
kızlar
leylim çoban canım çoban
lidalı yâr lidalı
lirilli
loylu da yâr leyli de yâr loy loy loy
mamaley
nay nay nay da nay
nazlı yâr nazlı yâr
ne var ne var
nenni nenni
oy gelin gelin evde mi yârim
oy kara biberim

*oyna canım döne döne / ben kul oldum yana yana
sallan yâr sallan yâr
sallan yâr yâr sallan yâr
seksen örük doksan örük / ör bir yana bir yana
seni domuzun kızı
tuy aman
uy amman yâr amman
yâr ne var ne var / ekini bastı davar denilir.
yâr yâr
yaylalar yaylalar*

Burada incelemeye tabi tuttuğumuz türkü metinlerini 2011 yılında yayınladığımız “Sivas Halk Oyunları Halk Oyuncuları Davul ve Zurna Sanatçıları” kitaptan aldık.⁴ Sivas düğünlerinde oynanan türkülü oyunların metinleri ile ilgili onlarca kitap daha vardır.⁵ Bunların metotlu olarak incelenmesiyle oldukça hacimli bir eserin vücuda getirileceği inancını taşımaktayız. Dileriz bu çalışma hazırlanacak olan esere katkıda bulunur.

⁴ Doğan Kaya, *Sivas Halk Oyunları Halk Oyuncuları Davul ve Zurna Sanatçıları*, Vilayet Kitabevi, Sivas, 2011.

⁵ Bu kitaplardan öne çıkan eserler şunlardır:

Bekir Güzeldağ, *Orada Bir Köy Var Gazibey Köyü*, Sivas, 2010, s. 162-278.

Fatma Umar, *Geçmişten Geleceğe Çınarlı Folkloru*, Sivas,

Hasan Ali Çavuşoğlu, *Tarihi ve Kültürel Değerleriyle Yarhisar*, Sivas, 2004, s. 244-258.

Mehmet Anulur-Sevgi Durna Daştan, *Hikâyeleriyle Sivas Halayları ve Düğün Türküleri*, Dilek Ofset Matbaacılık, Sivas, 2021.

Mustafa Murat Şeyhoğlu, *Dünden Bugüne Düzyayla Türküleri*, Es Ofset Matbaacılık, Sivas, 2018.

Koşar, Selahattin, *Dünden Bugüne Erciş*, Erciş Ofset Matbaacılık ve Gazetecilik, Erciş, 2008, s. 213.

Oto, Mehmet Murat, “Erciş Demeli-Çevirmeli Türkü Söyleme Geleneğinde Özgün Formlar ve Yeni Tanımlar”, *Eurasian Journal of Music and Dance*, (16), 2020, s. 134-170.